

UiO • **Institutt for privatrett**
Det juridiske fakultet

NY RETTS- OG NEMNDSPRAKSIS

FNO

25. oktober 2018
Trygve Bergsåker

1. Finansklagenemnda Bank

- Ektefeller og samboere – kredittvurdering og fraråding
- Lånevilkår, prislister og kundeprogrammer
- Taushetsplikt overfor etterlatte
- Phishing – grov uaktsomhet?
- Binære opsjoner mv
- Oppsigelse av kundeforhold – bitcoin, hvitvasking mv
- Fastrentelån – overkurs ved førtidig innfrielse
- Finansavtaleloven og skadeserstatningsloven
- Nekting av overføring av penger til svindler i utlandet

Ektefeller – kredittvurdering og fraråding: FinKN-2017-803

- Fraråding etter § 47 må i utgangspunktet vurderes separat for hver låntaker (ektefelle, samboer)
- Dette gjelder selv om låntakerne er solidarisk ansvarlig, har felles husholdning og helt eller delvis felles økonomi
- I praksis foretas felles kredittvurdering ut fra samlet økonomi
- Reist spørsmål om dette er i godt samsvar med § 47
- Problemet viser seg bl a ved samlivsbrudd med gjeldsansvar langt utenfor betjeningsevnen
- Sakens opplysninger ga ikke grunnlag for lemping av ansvar

Ektefeller – kredittvurdering og fraråding: FinKN-2018-99

- Felles låneopptak, felles kredittvurdering, vanskelig tema
- Ikke noe å utsette på kredittvurderingen dersom det aksepteres at denne kan gjøres ut fra samlet økonomi
- Ektefellen med sterkest økonomi gikk konkurs
- Ektefellen med svakest økonomi satt igjen med fullt ansvar
- Prinsipielle uttalelser om felles eller individuell kredittvurdering og fraråding, særlig når den økonomiske evnen er ulikt fordelt mellom partene
- Lånet skulle ikke ha vært frarådet for noen av dem

Lånevilkår, prislister, kundeprogrammer: FinKN-2018-442

- Boliglån gitt med rente i henhold til alminnelige vilkår
- Låntakeren mente seg kvalifisert til bedre rente i henhold til særlig kundeprogram for unge kunder
- Krav på erstatning for betalt rentedifferanse inntil renten ble satt ned som følge av låntakerens henvendelse
- Nemnda uttalte at kunden ikke kan påberope et kundeprogram som dette som et bindende tilbud
- Ikke medhold i erstatningskravet

Lånevilkår, prislister, kundeprogrammer: FinKN-2018-527

- Rammekreditt gitt med vanlig rente
- Låntakeren ble etter låneopptaket kvalifisert for kundeprogram med lavere rente
- Krav om tilbakebetaling av rentedifferansen fra det tidspunkt hun ble kvalifisert etter kundeprogrammet
- Kundene har ifølge nemnda selv ansvar for å påse at de får de kundefordelene som de er kvalifisert for etter prislistene
- Prislistene har ikke karakter av bindende regler som kan gi grunnlag for etterfølgende korreksjon av rentebetaling

Taushetsplikt overfor etterlatte: FinKN-2017-651

- Sønnen krevde innsyn i avdøde mors kontodisposisjoner i en lang periode før dødsfallet
- Han anførte at han ikke var «uvedkommende» i lovens forstand (finansforetaksl. § 16-2)
- Nemnda ga ham ikke medhold i dette
- Etterlatte har ikke krav på generelt og uspesifisert innsyn i avdødes kontodisposisjoner før dødsfallet

Taushetsplikt – fremtidsfullmakt: FinKN-2018-571

- Fremtidsfullmakt fra mor til sønn var trådt i kraft
- Sønnen krevde innsyn i historiske kontoopplysninger
- Finansforetaksl. § 16-2 om taushetsplikt – opplysninger kan etter andre ledd siste punktum likevel gis etter skriftlig samtykke fra den som har krav på taushet
- Tolking av fullmakten – krav på innsyn i historiske opplysninger kunne ikke utledes av disposisjonsfullmakt
- Generell bemerkning om grunn til å være restriktiv med unntak fra taushetsplikten etter kontohaverens død eller når kontohaveren ikke lenger kan ivareta sine interesser

Phishing – finansavtalel. § 35 (3) – grov uaktsomhet?

- Mange saker: FinKN-2017-649, 2018-46, 2018-311, 2018-488, 2018-530
- Konkludert med grov uaktsomhet i flere saker
- Ikke grov uaktsomhet i FinKN-2018-311
- Grunn til å revurdere nemndas terskel for grov uaktsomhet i disse sakene, blant annet som følge av at stadig flere aktører bruker BankID til innlogging? Bemerkninger om dette i FinKN-2018-46

Binære opsjoner mv – finansavtalel. § 54 b, og regler om chargeback

- Mange saker: FinKN-2018-179, 2018-180, 2018-201, 2018-307, 2018-308, 2018-319, 2018-529
- Nemnda har uttalt at både ren svindel og mislighold overfor kortholderen gir grunnlag for anvendelse av § 54 b (2018-307, 2018-308)
- Ingen har så langt fått medhold. Noen saker er avgjort på grunnlag av for sen reklamasjon. Noen saker er avvist fra FinKN pga bevisvansker

Oppsigelse av kundeforhold – hvitvasking: FinKN-2018-489

- Konto ble i løpet av 16 måneder kreditert med til sammen ca 8 millioner kroner
- Kontohaverens forsøk på å dokumentere opprinnelsen til midlene (tilbakebetaling av lån) var ikke troverdig
- Banken sa opp kontoen med henvisning til finansavtalel. § 21 og hvitvaskingsl. § 10
- Nemnda ga banken medhold i saklig grunn for oppsigelsen

Oppsigelse av og avslag på kundeforhold - bitcoin: FinKN-2018-363 og 364

- FinKN-2018-363: Privatkonto ble benyttet til transaksjoner med bitcoin (veksling). Banken hadde saklig grunn til å si opp kontoen i medhold av finansavtalel. § 21, jf. hvitvaskingsl. § 10
- FinKN-2018-364: Banken hadde etter finansavtalel. § 14 saklig grunn til å avslå opprettelse av brukskonto hvor midlene hadde tilknytning til handel med bitcoin (virksomhet som bitcoinveksler). Uklart om kontoen skulle brukes i selve viklingsvirksomheten. Dette var ikke avgjørende når midlene på kontoen uansett ville stamme fra slik virksomhet

Overkurs ved førtidig innfrielse av fastrentelån: FinKN-2018-531

- Avtale om fastrente med 10 års binding
- «Orientering om rentebinding» som låntakeren fikk før låneopptaket, opplyser at overkurs kan kreves ved førtidig innfrielse dersom det alminnelige rentenivået har sunket
- Låntakeren ønsket innfrielse etter 3 år
- Det alminnelige rentenivået hadde ikke gått ned
- Etter lånevilkårene og kredittforskriften § 9 andre ledd kan overkurs kreves når bankens eget fastrentetilbud for gjenværende bindingstid er lavere enn avtalt fastrente
- Banken kunne kreve overkurs i henhold til vilkår og forskrift

Finansavtaleloven § 35 og skadeserstatningsloven § 1-2: FinKN-2017- 712

- Kredittkort ble misbrukt av kortholderens sønn på 16 år
- Egenandel på 12 000 kroner etter finansavtalel. § 35 (3) som følge av grov uaktsomhet hos kortholderen
- Et mindretall (to medlemmer) mente det var grunnlag for å tilkjenne banken ytterligere 5 000 kroner i erstatning etter skadeserstatningsl. § 1-2 nr 2 (foreldres objektive ansvar for skade voldt av barn)
- Flertallet (fire medlemmer) mente at § finansavtalel. § 35 uttømmende regulerer ansvaret ved kortmisbruk

Bankens nekting av overføring av penger til svindler i utlandet: FinKN-2018-304

- Kontohaveren hadde overført store beløp til mottakere i utlandet. Hun var åpenbart utsatt for svindel
- Banken sperret kontoen for ytterligere overføringer til utlandet, og anførte saklig grunn etter finansavtalel. § 14
- Nemndas flertall ga banken medhold i saklig grunn under henvisning bl a til hensyn bak hvitvaskingsreglene
- Ett medlem mente at overføring ville rammes av hvitvaskingsreglene

2. Rettspraksis

- Bergen tingrett 17. januar 2018 (17-000635TVI-BERG/3): Erstatning for uautoriserte banktransaksjoner
- Frostating lagmannsrett 27. februar 2018 (LF-2017-160194): Valutalån
- Oslo tingrett 30. april 2018 (17-173396TVI-OTIR/01): Bitcoin
- Frostating lagmannsrett 15. juni 2018 (LF-2018-197437): Erstatningsansvar for bank som borettslagets långiver overfor andelshavere i borettslaget

Uautorisert belastning, reklamasjon, passivitet: Bergen tingrett (17-000635TVI-BERG/3)

- Samme sak som FinKN-2016-463, hvor flertallet ga klageren medhold
- Kontohaverens daværende ektemann gjorde to uttak fra kontohaverens sparekonto, 250.000 i januar 2012 og 133.291 i mai 2013
- Banken kunne ikke dokumentere disposisjonsfullmakt for ektemannen
- Kontohaveren ble oppmerksom på uttakene 21. oktober 2013 da hun ville opprette nettbanktilknytning for kontoen
- Hun reklamerte 14. august 2014

Uautorisert belastning, reklamasjon, passivitet: Bergen tingrett (17-000635TVI-BERG/3)

- Retten siterte fra FinKN: God bankpraksis krever at fullmakt til å disponere annen persons konto skal foreligge skriftlig og kunne dokumenteres i ettertid. Viktig ikke minst i familieforhold. Tung bevisbyrde på banken når skriftlig fullmakt ikke kan dokumenteres.
- Retten kom som FinKN til at banken hadde tvilsrisikoen. Ikke overvekt av bevis for samtykke til disposisjonene
- Reklamasjon var ikke for sen. Fristen på 13 måneder i finanavtalel. § 37 har ikke materiellrettslig virkning
- Tilbakeføring med renter

Valutalån: Frostating lagmannsrett (LF-2017-160194)

- Saken startet i FinKN (banken fikk medhold) og gikk videre til Sunnmøre tingrett (kundene fikk medhold)
- Kundene tok i 2008 opp CHF-lån i banken i forbindelse med kjøp av feriehus i Frankrike
- Låneramme NOK 2.500.000
- Lånet ble innløst i 2015 med NOK 3.950.000
- Lagmannsretten: kundene var gjort kjent med risikoen, ikke brudd på frarådingsplikten etter finansavtalel. § 47, ikke grunnlag for erstatning for mangelfull rådgivning, ikke grunnlag for avtalerevisjon etter avtl. § 36

Bitcoin: Avslag på opprettelse av kontoavtale. Oslo tingrett (17-173396-TVI-OTIR/01)

- Banken sa opp eksisterende kontoavtale (privatkonto) pga kundens bruk av kontoen i virksomhet som bitcoinveksler
- Banken avslo kundens søknad om opprettelse av bedriftskonto for selskapet Bitmynt AS
- Saken gjaldt bare avslag på ny konto
- Spørsmål om saklig grunn for avslag etter finansavtalel. § 14
- Retten ga banken medhold under henvisning til risiko for hvitvasking og transaksjoner med tilknytning til straffbare handlinger

Banks erstatningsansvar overfor andelshavere i bo- rettslag. Frostating lagmannsrett (LF-2018-197437)

- Spørsmål om foreldelse var tidligere avgjort av Høyesterett i bankens disfavør i HR-2016-2399-A)
- Andelshaverne fikk medhold i sine erstatningskrav i Nord-Troms tingrett 30. oktober 2017
- Erstatningskravet var begrunnet med «informasjonsansvar» for banken, bl a ved at lånet var utbetalt i strid med bankens egne lånevilkår i tilsagnet (om at samtlige leiligheter skulle være solgt og om medlemskap i sikringsfond)
- Banken ble frifunnet